

12 april 2012

Projectplan “de bij en wij” 2012

Actiegroep De Bij en Wij

*Het Groenekans Landschap
Veldlaan 26
3737 AP Groenekan
bankrekening nr: 11 08 41 859*

12 april 2012

Projectplan “de bij en wij” 2012

1. Samenvatting

2. Probleemstelling

3. Doel van het project

4. Aanpak/werkwijze:

4.1. Inleiding

4.2. Samenstelling actiegroep ‘De Bij en Wij’

4.3. Activiteiten

4.3.1 Op de agenda plaatsen van de honingbijproblematiek

4.3.2. Vergroten van de biodiversiteit door honingbijvriendelijke aanplant

4.3.3. Voorlichting en educatie

4.3.4. Deskundigheidsbevordering en verjonging imkerbestand

4.3.5 Ontwikkeling van voorlichtingsmateriaal

4.3.6. Periodiek vastleggen van de effecten op de bijenvolkeren

5. Begroting

Actiegroep De Bij en Wij

Het Groenekans Landschap

Veldlaan 26

3737 AP Groenekan

bankrekening nr: 11 08 41 859

12 april 2012

1. Samenvatting

Dit bewust kleinschalige projectplan beoogt de - bedreigde - honingbijenstand in Groenekan en omgeving op korte en middellange termijn te herstellen door:

- de verscheidenheid aan drachtplanten in Groenekan en omgeving te bevorderen
- de kennis en kunde van de Groenekanse imkers en het imkerbestand te bevorderen
- de bewustwording onder scholieren en de dorpsbevolking te vergroten.

Die verscheidenheid aan drachtplanten maakt voedsel voor honingbijen door het groeiseizoen heen beschikbaar in de vorm van stuifmeel, nectar en propolis. Daardoor worden tevens andere insecten gestimuleerd die daarvan eveneens afhankelijk zijn zoals wilde bijen, hommels, vlinders, zweefvliegen etc. Dit zal de totale biodiversiteit in Groenekan en omgeving aanzienlijk verbeteren. Om deze doelstellingen te bereiken heeft de daarvoor in het leven geroepen actiegroep van Groenekanse imkers en perifere deskundigen een aanzienlijk aantal maatregelen en activiteiten geformuleerd die vanaf voorjaar 2010 al gedeeltelijk zijn geïmplementeerd, grotendeels uit eigen middelen. Aanvankelijk is in het jaar van de biodiversiteit een verzoek tot financiële bijdrage elders ingediend. Toen dat in najaar 2011 op niets uit bleek te lopen zijn stappen genomen om bij de gemeente De Bilt een verzoek in te dienen voor subsidiëring van de plannen voor zover die externe kosten met zich meebrengt. De totale inspanning van de leden van de actiegroep die met dit plan is gemoeid bedraagt ca. 1288 uur .

Op eigen kracht en door inzamelen van financiën heeft de actiegroep De Bij en Wij tot nu toe een flink aantal activiteiten uitgevoerd. Enkele punten uit het voorgenomen activiteitenplan gaan echter onze financiële creativiteit te boven. Om toch in dit JAAR VAN DE BIJ 2012 een flinke stap te kunnen zetten doet de Actiegroep een beroep op de Gemeente de Bilt. De deskundigheid voor het (doen) uitvoeren van deze plannen is wel in de actiegroep aanwezig. **Het subsidieverzoek betreft de punten die groen zijn gemarkeerd en komen uit op een bedrag van € 3300..**

Voor deze projectaanvraag zal de Stichting het Groenekans Landschap optreden als penvoerder voor de actiegroep De Bij en Wij.

2. Probleemstelling

Al enkele jaren wordt de bijenstand, en dat wereldwijd, ernstig bedreigd door wat men de *verdwijnziekte* is gaan noemen. Die 'verdwijnziekte', ook wel aangeduid met CCD (Colony Collapse Disease), manifesteert zich onder meer in het spoorloos verdwijnen van hele bijenvolken. Bij die 'ziekte' lijkt de Varroamijt een niet onbelangrijke rol te spelen. Daarnaast zijn in april 2012 in de gerenommeerde tijdschriften Science en Nature artikelen gepubliceerd van wetenschappelijk onderzoek waaruit blijkt dat contact met pesticiden (neonicotinoïden en imidacloprid) leidt tot desoriëntatie van de bij en afname van het aantal nieuwe koninginnen. Maar hoe daarbij oorzaak en gevolg precies samenhangen is nog onderwerp van wetenschappelijk onderzoek. Ook een aantal Groenekanse Imkers heeft de afgelopen jaren met deze 'ziekte', althans met het spoorloos verdwijnen van bijenvolken, te maken gehad. Dat die verdwijnziekte óók een grote bedreiging voor de voedselvoorziening van de mensheid vormt moge blijken uit het feit dat door wetenschappers is vastgesteld dat de Bij, na het Rund en het Varken, vanuit economisch standpunt bekeken, het belangrijkste dier voor de mens is. Voor het bestuiven van veel gewassen en fruitbomen is de Bij vrijwel onvervangbaar.

Ook in Nederland zijn onderzoekers van de universiteit van Wageningen en Utrecht nog volop bezig met onderzoek naar de oorzaak van dit verschijnsel, maar tot nu toe zonder eenduidige resultaten. Het lijkt er op dat hier een complexe samenloop van meerdere factoren in het spel is.

Inmiddels wordt wel wereldwijd de alarmklok geluid en is het jaar 2012 uitgeroepen tot het Jaar van de Bij.

3. Doel van het project

Dit project stelt zich ten doel:

- Bevorderen van de bewustwording op lokaal niveau van de bedreiging van de bijenstand
- Stimuleren van maatregelen die de honingbijenstand versterken

Door voorlichting en educatie

Aanplant van bijenvriendelijke bomen, struiken en planten in publieke domein en bij particulieren, boeren, burgers en buitenlui

- Versterking van de deskundigheid bij de Groenekanse imkers
- Versterking/verjonging van het imkerbestand in Groenekan

De Groenekanse Imkers (nu 10 in getal met samen 29 bijenvolken) willen dus niet langer alleen maar wachten op de uitkomsten van het wetenschappelijk onderzoek. Zij hebben besloten nu reeds hun kennis en kunde met elkaar te delen en elkaar waar mogelijk te ondersteunen om met de kennis van nu de verwoestende ziekte al zo goed mogelijk het hoofd te bieden. Zij willen samen nagaan welke maatregelen zij zowel in- als extern kunnen nemen dan wel bevorderen om de leefomstandigheden voor de bijenvolken zo optimaal mogelijk te maken. Dat allemaal vanuit de gedachte dat een gezond volk het beste gewapend is tegen de verwoestende uitwerking van de Varroamijt. Uit de literatuur blijkt dat een gezonde honingbijenpopulatie, naast allerlei intern op de imker gerichte maatregelen als hygiëne e.d., nadrukkelijk ook een zeer diverse ecologische omgeving nodig heeft.

Een grote verscheidenheid aan drachtplanten maakt voedsel voor honingbijen door het groeiseizoen heen beschikbaar in de vorm van stuifmeel en nectar. Daardoor worden tevens andere insecten gestimuleerd die daarvan eveneens afhankelijk zijn, zoals wilde bijen, hommels, vlinders, zweefvliegen etc. Dit zal de totale biodiversiteit in Groenekan en omgeving aanzienlijk verbeteren. Gezien de sterke verwevenheid van honingbij en biodiversiteit duidt men daarom de honingbij ook wel aan als de beste ambassadeur van en voor de biodiversiteit. Daarom is een direct afgeleide doelstelling van de actiegroep het creëren van een rijke biodiversiteit in Groenekan en omgeving.

Kengetallen.

De actiegroep meent dat haar maatregelen en acties een aanzienlijke bijdrage zullen leveren aan een gezondere bijenpopulatie die de weerstand tegen de "ziekte" zal doen toenemen. Een onderdeel van het project is het in kaart brengen van het verloop van het aantal volken en van de honingopbrengsten bij de diverse Groenekanse imkers. Daarnaast zal het aantal bereikte scholieren, het publieksbereik en de aanwas van aantal, kennis en kunde van het imkerbestand aan het eind van 2012 worden geïnventariseerd. Zo ook zal worden vastgelegd wat de soorten en de omvang van nieuwe aanplant is van bijvriendelijke struiken, bomen en bloemen.

4. Aanpak/werkwijze:

4.1. Inleiding

Tijdens een eerste overleg, op 12 januari 2010, hebben de imkers de actiegroep *De Bij en Wij* opgericht. De actiegroep is geïnteresseerd in resultaten op korte en middellange termijn. Daarom is gekozen voor een focus op de directe omgeving, korte communicatielijnen, een contactennetwerk dat al voor een groot deel aanwezig is en een baaiend aan kleinschalige activiteiten die snel op te zetten en te realiseren zijn. Men wil de kracht van de Groenekanse gemeenschap optimaal benutten. Naast het concreet vergroten van de biodiversiteit in Groenekan en omgeving heeft de actiegroep ook publieksvoorlichting, scholing en educatie ter zake van het belang van de Bij en de biodiversiteit hoog in het vaandel staan. De combinatie van voorlichting en scholing met concrete biodiversiteitsacties en -maatregelen vergroot de effectiviteit en zorgt ook voor een betere borging van het resultaat in de dorpsamenleving op langere termijn.

Tijdens dat initiële overleg is onder veel meer ook een inventarisatie gemaakt van de mogelijke oorzaken van de bovenmatige bijensterfte en van de positieve maatregelen en acties die de oorzaken daarvan in meer of mindere mate zouden kunnen neutraliseren. Bij de voorgestelde maatregelen zitten er – als eerder gezegd - veel die betrekking hebben op het verbeteren van de biodiversiteit in het Groenekanse landschap. Aangezien dat aspect met name de Stichting het Groenekans Landschap (GKL) aangaat hebben de Imkers zich met een steunverzoek tot vertegenwoordigers van die stichting gewend. Het GKL heeft veel waardevolle contacten met gemeentelijke en natuurbeheerorganisaties en beschikt over relevante lokale kennis. Het GKL heeft positief gereageerd op het steunverzoek door met 2 vertegenwoordigers zitting te nemen in de actiegroep en door in het uiteindelijk vastgestelde actieplan een belangrijke stimulerende rol op zich te nemen. Tevens zal het GKL als penvoerder fungeren voor dit project. Daarnaast zijn er enkele Groenekanse deskundigen op het gebied van natuur en milieu die zich á titre personnel bij de actiegroep hebben aangesloten.

In de 2010 en 2011 zijn er door de actiegroep, grotendeels op eigen kosten, al diverse voorlichtings-, scholings- en biodiversiteitsacties en –maatregelen genomen. De in dit plan voorgestelde maatregelen en acties sluiten daar nauw op aan en staan opgelijnd om uitgevoerd te worden in 2012. Zij spelen zich - deels - in het publieke domein af, deels vragen zij om inzet van de lokale bevolking op particulier terrein en deels vragen zij om medewerking en inzet van scholen. Naar gelang de maatregelen en acties verder worden uitgerold zal de initiatiefgroep de bevolking middels de lokale pers oproepen hen praktisch te ondersteunen. Uiteraard hoort daar dan ook bij dat zij de bevolking op de hoogte houdt van de uiteindelijke resultaten. Daarbij zullen als kanalen zowel de lokale 'groene' verbanden, de lokale pers als een eigen website worden benut.

4.2. Samenstelling actiegroep ‘De Bij en Wij’

Bij de samenstelling van de actiegroep hebben de Groenekanse imkers geprobeerd naast specifieke honingbijdeskundigheid en -vaardigheden ook competenties aan te boren die juist betrekking hebben op de omgeving van de honingbij. Bovendien is gelet op een solide inbedding van de actiegroep in de dorpsgemeenschap zodat het project ook daardoor een goede fundering en borging krijgt.

Peter Klopstra	Seniorimker
Eugene Broecheler	Imker
Christien Broecheler	Imker
Jørn Copijn	Seniorimker, landschapsarchitect
Sonja Copijn	Imker, Internationaal adviseur tropische landbouw
Anne-Kim Copijn	Adviseur drachtplanten, boomkweker en tuinarchitect
Rick Klok	Juniorimker
Frank Klok	secretaris, externe communicatie
Frans Geldorp	Imker
Jan Hilbert	Groenekans Landschap, adv. Drachtplanten, boomdeskundige
Ad van Os	Imker
Thijs Pons	Groenekans Landschap, bioloog Universiteit Utrecht
Yvonne Reuijl	Imker
Christine Steneker	Marketeer duurzaamheid
Djoeke van Zwetselaar	Imker

4.3. Activiteiten

4.3.1 Op de agenda plaatsen van de bijenproblematiek

- artikelen in de lokale pers en op de dorpswebsite Dorpsplein Groenekan
- beheren en invulling geven aan de eigen website “de bij en wij.nl”

4.3.2. Vergroten van de biodiversiteit door honingbijvriendelijke aanplant met speciale aandacht voor de stuifmee- en nectararme periodes, nl. in het vroege voorjaar, tussen de bloei van fruitbomen de lindes in mei, en in september/oktober.

- in het Publieke domein (bermen en openbaar groen):
  - In overleg met afd. beheer openbare ruimte van de gemeente de Bilt is door haar in de afgelopen periode al een flinke slag gemaakt
  - = door het aanplanten rond de laanbomen op de Veldlaan van hедера arborescens en symphoniecarpus.
  - = op een open plek in bos Voordaan planten van linde en kers;
  - = op het Versteegplein plaatsen van sophora en robinia

Wij zien daarenboven de wenselijkheid van de aanplant van 40 struiken hедера arborescens aan het begin van de Vijverlaan.

- in particuliere tuinen.
  - Omdat de mogelijkheden in het publieke domein voor het plaatsen van bijvriendelijke bomen verder in en om Groenekan zijn uitgeput zoeken wij naar tuinbezitters die op hun grond dergelijke bomen een plek kunnen bieden. Het gaat dan om een acacia op twee plekken in de Lindenlaan en een honingboom aan de Groenekanseweg. Met drie andere belangstellenden worden nog afspraken

gemaakt.

- door publieksvoorlichting op markten en open dagen
- advisering voor tuinbeplanting op de website
- plaatsing van een informatiebord bij Fa. van de Neut met advies over bijvriendelijk bloemenzaad
- meer voorbeeldprojecten: aanplant van fruitbomen,
planten van bijenvriendelijke stuiken, plaatsen van insectenkasten en bijenhotel
omvorming van grasvelden tot bloemenweiden

4.3.3. Voorlichting en educatie

- voortzetting van de bijenlessen en bezoeken van een bijenstal door leerlingen van de basisscholen De Nijepoort in Groenekan en de Rudolf Steinerschool, de Regenboog en de Michaël school uit de Bilt
- organiseren van ontvangst en voorlichting van groepen belangstellenden door imkers,
- inrichten en bemannen van informatiestands op diverse markten en open dagen in 2012 zoals:
  - boerendagen in Westbroek,
  - in Groenekan de deeldagen in april en november
  - tuinmarkt in mei
- aansluiting bij de open tuinen route in juni met verrijking van één of meerdere tuinen met bijeninformatie en bijenvolk
- gecoördineerde deelname aan de Landelijke Open Imkerijdag op 15 juli van de NBV (Nederlandse Bijenhouders Vereniging)

4.3.4. Deskundigheidsbevordering en versterking/verjonging imkerbestand

- Experimenteren met lokale bijenbuddies of -mentoren voor jonge of beginnende imkers.
- Benutten van scholing en deskundigheidsbevordering aangeboden vanuit de Utrechtse Bijenhouders Vereniging.

4.3.5 Ontwikkeling van voorlichtingsmateriaal

- De informatieve panelen aan de openbare weg op de locaties van de stimuleringsprojecten kunnen in het dorp gaan rouleren bij realisatie op andere lokaties van:
  1. voorbeeld van aanplant fruitbomen
  2. aanplant bijenvriendelijke struiken zoals in Bos Voordaan
  3. de creatie van een nieuwe bloemenweide
  4. meer voorbeelden van een bijenhotel
- Verbetering van de leskisten voor gebruik op scholen met handleiding voor leerkracht, werkbladen voor leerlingen, geplastificeerde informatieve fotoplaten op A3 formaat, voorlichtingsfilm, loupepotjes, beschermende imkerkappen, imkergereedschap en bijenkast/korf etc.
- verbruiksmaterialen: kaarsenraatvellen en lont
- promotiemateriaal “Groenekanse Imkers” zoals zakjes bijvriendelijk bloemenzaad en glazen minipotjes met honing, kaarsjes van bijenwas, folders en infobladen

- aanschaf van algemene folders van de Nederlandse Bijenhouders Vereniging
- materiaal om met kinderen insektenblokken te maken

4.3.6. Periodiek vastleggen van de effecten op de bijenvolkeren en rapportage

- Inventariseren van de relevante parameters
- Periodiek vastleggen van de parameterwaarden
- Opstellen van de eindrapportage en conclusies

5. Begroting

Deelproject	Materiaal/externe kosten	Inspanning actiegroepleden
	in euro's	in uren
4.3.1 Op de agenda plaatsen van de bijenproblematiek		
artikelen in de lokale pers en op de eigen website	nvt	144
ontwikkeling en onderhoud van een eigen website "de bij en wij.nl"	15	36
4.3.2. Stimuleren van bijenvriendelijke aanplant		
in het Publieke domein (bermen, openbaar groen)	400	40
In particuliere tuinen (6)	1550	24
4.3.3. Voorlichting en educatie		
Scholen (4)	40	64
Groepen belangstellenden (3)	30	96
Informatiestands (6x)	100	48
Open tuinenroute	30	16
Landelijke imkerijdag	150	96
4.3.4. Deskundigheidsbevordering en versterking/ verjonging imkerbestand		
Buddyproject (2)	p.m.	208
Scholing imkers te Utrecht (8)	p.m.	288
4.3.5 Ontwikkeling/aanschaf van voorlichtings/promotiemateriaal		
Leskisten (4)	600	80
Promotiemateriaal, Posters, Flyers (Potjes honing, kaarsen/wasraat zakjes bloemenzaad)	500	
4.3.6. Periodiek vastleggen van de effecten op de bijenvolkeren en rapportage		
Inventariseren relevante parameters		24
Periodiek vastleggen van de parameterwaarden		72
Opstellen van de eindrapportage en conclusies		32
Totaal	3300 euro	1288

